SCULPTURĂ LENTĂ

— “Slow Sculpture” 1970 —

Winner of Nebula Award for Best Novelette 1970
Winner of Hugo Award for Best Short Story 1971

de Theodore Sturgeon

Traducerea: Mihai-Dan Pavelescu

Când ea îl întâlnise, nu ştia cine este; de altfel, prea puţini îi cunoşteau identitatea. Lucra ceva sub un păr, în livadă. Pământul mirosea a vară târzie, a vânt şi a bronz; mirosea a bronz.

Bărbatul ridică privirea şi zări fata care avea vreo douăzeci şi cinci de ani. Chipul lui era semeţ, iar ochii aveau culoarea părului fetei, ceea ce era un lucru extraordinar, deoarece ea avea părul roşu-auriu. Fata se uită la bărbatul care părea să aibă în jur de patruzeci de ani şi ţinea în mână un electroscop. Se simţea o intrusă.

— Oh, exclamase fata şi se păru că nu fusese chiar o prostie, deoarece el încuviinţă din cap şi rosti:

— Ţine asta un pic.

Era limpede că nu putea fi o intrusă, îngenunche lângă bărbat şi apucă instrumentul, ţinându-l aşa cum îi arătase, în vreme ce bărbatul se deplasă într-o parte şi lovi un diapazon de genunchi.

— Ce se întâmplă?

Avea o voce interesantă, genul de voce care se face remarcată şi ascultată. Fata privi lamelele delicate, din aur, de sub geamul electroscopului.

— Se îndepărtează.

El lovi încă o dată diapazonul şi lamelele se depărtară din nou.

— Mult?

— Cam la patruzeci şi cinci de grade.

— Bun... mai mult de atât tot nu se poate obţine.

Dintr-un buzunar al jachetei sale, vopsită în culori de camuflaj, scoase o punguliţă cu praf de cretă şi presără o grămăjoară pe pământ.

— Acum, eu o să mă mişc. Tu rămâi pe loc şi mă anunţi cât se depărtează lamelele.

Se deplasă în zig-zag în jurul părului, lovind diapazonul, în vreme ce fata îi comunica valorile: zece grade, treizeci, cinci, douăzeci, zero.

De câte ori lamelele din aur se depărtau la maxim, bărbatul lăsa câte o grămăjoară de praf de cretă. Când termină, copacul era înconjurat de puncte albe, alcătuind o elipsă.

Individul scoase un carnet, însemnă punctele şi poziţia

copacului, apoi luă electroscopul din mâinile fetei.

— Căutai ceva? O întrebă el.

— Nu, răspunse fata. Adică, da.

Bărbatul putea să şi zâmbească. Deşi nu durase mult, zâmbetul fusese surprinzător pe chipul lui. Într-un tribunal, acesta ar fi considerat un răspuns ambiguu. Fata privi peste coama dealului, lucind metalică în lumina târzie. Coama era destul de golaşă - stânci, buruieni, câte un copac, apoi livada. Ca să ajungi până aici, aveai ceva de mers.

— N-a fost o întrebare simplă, încercă fata să zâmbească şi izbucni în plâns. Îi păru rău de ceea ce făcuse şi îşi ceru scuze.

— De ce? O întrebă bărbatul.

Fata se întâlnea pentru prima dată cu obiceiul lui de-a pune o întrebare după alta. Era ceva neliniştitor. Aşa avea să fie întotdeauna, dacă nu chiar şi mai rău.

— În fine... nu trebuie să ai accese emoţionale în public.

— Tu nu trebuie să le ai. Nu înţeleg de ce ai folosit persoana a doua.

— Da, nici eu nu înţeleg.

— Atunci, spune adevărul. N-are nici un rost să te învârţi în cerc cu lucruri de genul: „*El va crede că eu...*” şi alte chestii de-astea. Eu continui să cred ceea ce cred, indiferent de spusele tale. Sau... pleacă şi nu mai spune nimic.

Fata nu se întoarse să plece şi el continuă:

— În cazul acesta, încearcă să spui adevărul. Dacă e ceva important, e simplu şi este uşor să spui ceva simplu.

— O să mor! Strigă fata.

— Şi eu voi muri într-o bună zi.

— Am un chist la sân.

— Vino în casă, să vedem despre ce este vorba. Fără să mai adauge ceva, bărbatul se întoarse şi porni prin livadă. Surprinsă, indignată şi plină de speranţă prostească, încercând chiar şi un chicot uşor uimit, fata rămase pe loc privindu-l, dar apoi se trezi alergând după el. Îl ajunse la marginea din sus a livezii.

— Eşti medic? Părea că nu îi remarcă gâfâitul.

— Nu, continuă el să meargă, fără să vadă că fata se oprise muşcându-şi buza, iar după aceea, fugind iarăşi după el.

— Trebuie să fiu nebună, rosti ea când i se alătură pe aleea grădinii. Vorbise pentru sine şi bărbatul îşi dăduse seama,

deoarece nu-i răspunsese. Grădina era vie, cu crizanteme provocatoare şi un iaz în care fata zări fulgerarea unei perechi de imperiali cu cap roşu - ***argintii***, nu aurii - cei mai mari pe care îi văzuse vreodată. Apoi... casa. Aparţinea atât grădinii, prin terasa cu coloane, cât şi muntelui, prin pereţii de piatră (mult prea mari ca să poată fi numiţi simpli bolovani). Casa se găsea pe, şi în, munte, iar acoperişul era paralel cu cerul, faţada şi părţile laterale proiectându-se pe un perete stâncos. Uşa, cu grinzi şi piroane, cu ambrazuri de cetate, era deschisă (deşi nu se zărea nimeni) iar atunci când se închise o făcu în tăcere. Pur şi simplu a fost o anulare a zgomotelor exterioare; mai eficientă decât orice clinchet sau ţăcănit al vreunei încuietori.

Fata rămase sprijinită cu spatele de uşă, privindu-l cum traversa ceea ce părea a fi spaţiul central. Era o curte mică, în mijlocul căreia se găsea un atrium cu cinci pereţi din sticlă şi deschis la partea superioară. înăuntrul se afla un copac, chiparos sau ienupăr, diform şi răsucit, cu aspectul sculptural a ceea ce japonezii numesc bonsai.

— Nu vii? întrebă bărbatul deschizând o uşă.

— Bonsaii nu cresc înalţi de cinci metri.

— Asta a crescut.

— De cât timp îl ai? Îl privi fata.

Tonul din glasul lui dezvăluia că era extrem de încântat. Era nepoliticos să-l întrebi pe proprietarul unui bonsai cât de bătrân este copacul; este ca şi cum l-ai întreba dacă e opera lui, sau l-a achiziţionat şi continuă munca altuia; îl ispiteşti să afirme că munca meticuloasă a unui alt om este opera lui şi e neplăcut să-i spui cuiva că l-ai pus la încercare. De aceea, „***De cât timp îl ai?***” este o întrebare politicoasă, extrem de curtenitoare.

— De jumătate din viaţă, îi răspunse bărbatul.

Fata privi din nou copacul. Uneori, bonsaii pot fi găsiţi, nu tocmai abandonaţi, nu tocmai uitaţi, crescând în hârdaie din lemn sau din tablă ruginită, prin spitale obscure, nevânduţi deoarece au forme stranii, crengi moarte din loc în loc, sau pentru că au crescut prea încet. Aceştia sunt cei care îşi dezvoltă trunchiuri interesante, precum şi o încăpăţânare înaintea neşansei, care îi face să înflorească dacă au cel mai mic pretext de a trăi. Copacul acela era bătrân. Avea jumătate din anii bărbatului sau poate toţi anii lui. Privindu-l, fata se îngrozi la

gândul că focul, o familie de veveriţe sau termitele ar fi putut ucide frumuseţea aceea - ceva operând în afara oricărui concept de dreptate, justiţie sau... respect. Privi copacul, apoi privi bărbatul.

— Vii?

— Da, îi răspunse şi-l urmă în laborator.

— Aşază-te acolo şi relaxează-te, îi spuse bărbatul. S-ar putea să dureze.

„***Acolo***” era un fotoliu îmbrăcat în piele, lângă bibliotecă. Cărţile erau din toate domeniile - lucrări de referinţă în medicină şi inginerie, fizică nucleară, chimie, biologie, psihiatrie. Apoi, tenis, gimnastică, şah, Go şi golf. În continuare: teatru, tehnici literare, „***Utilizarea englezei moderne***”, „***Limbajul american***”, dicţionarele de rime Wood şi Walker, precum şi alte dicţionare şi enciclopedii. Un raft lung de biografii.

— Ai o adevărată bibliotecă.

Bărbatul îi răspunse destul de laconic; în mod evident, nu dorea să vorbească acum, pentru că era foarte ocupat. Rosti numai:

— Da, aşa e - poate cu altă ocazie am să ţi-o arăt.

Fata rămase nedumerită, neînţelegând ce voise să spună. Se gândi că, pesemne, cărţile de lângă fotoliu se aflau acolo doar pentru a-i fi la îndemână - că adevărata bibliotecă se găsea în altă parte. Îl privi atentă. Îi plăcea cum se mişca: iute, hotărât. În mod vădit, ştia ce voia să facă. Folosea instalaţii pe care ea le recunoscuse: un alambic din sticlă, aparatură de dozare, o centrifugă. Existau şi două refrigeratoare, deşi unul dintre ele nu părea a fi aşa ceva: indicatorul de pe uşă arăta +21°C. Se gândi că un refrigerator modern se adaptează perfect necesităţii de control a mediului, chiar şi al unuia cald. Toate acestea însă, precum şi aparatele pe care nu le recunoscuse, erau doar recuzită. Cel care merita să fie privit era bărbatul; el o fascina în asemenea măsură încât, deşi rămase pe fotoliu un timp destul de lung, nu se simţi deloc atrasă de cărţi. În cele din urmă, bărbatul termină ceva de fixat la un banc, învârti câteva întrerupătoare, luă un scăunel înalt şi veni spre ea. Se cocoţă pe scăunel, îşi aşeză călcâiele pe stinghii şi îşi lăsă braţele lungi şi bronzate pe genunchi.

— Speriată?

— Cred că da.

— Nu te sileşte nimeni să rămâi.

— La urma urmei, începu ea degajată, dar simţind cum curajul i se topea pe drum, nimic nu mai contează prea mult.

— Corect, facu bărbatul aproape fericit. Îmi amintesc, pe când eram copil, cum în blocul în care locuim s-a dat o alarmă falsă de incendiu. Ne-am luptat ca nebunii să ieşim, iar fratele meu de zece ani s-a pomenit în stradă ţinând în mână un ceas deşteptător. Ceasul era vechi şi nu funcţiona - dar, din toate lucrurile pe care le-ar fi putut salva într-un astfel de moment, apucase tocmai ceasul. Niciodată nu şi-a putut explica de ce a făcut-o.

— Dar tu ai putut?

— De ce a luat ceasul, nu ştiu. Cred însă că ştiu de ce a făcut ceva evident iraţional. Vezi tu, panica este o stare specială. Ca şi frica şi fuga sau furia şi atacul. Este o reacţie primitivă înaintea pericolului. Constituie una dintre manifestările dorinţei de supravieţuire. Caractereul ei special derivă din iraţionalitate. Ei, de ce abandonul raţiunii ar fi un mecanism de supravieţuire?

Fata se gândi cu seriozitate. Bărbatul avea ceva în el care te obliga la o gândire serioasă.

— Nu-mi pot imagina, rosti ea în cele din urmă. Poate că în anumite situaţii, raţiunea pur şi simplu nu lucrează.

— Ba îţi poţi imagina, iradie din nou bărbatul, încântarea aceea extraordinară. Şi ai şi făcut-o. Dacă eşti în pericol şi încerci să raţionezi, dar raţiunea nu funcţionează, o abandonezi. Nu poţi spune că este anormal să abandonezi ceva ce nu funcţionează, nu? De aceea intri în panică şi începi să acţionezi la întâmplare. Majoritatea acestor acţiuni sunt inutile; unele pot fi chiar periculoase, însă nu mai contează - eşti deja în pericol. Atunci când intervine factorul supravieţuire, în adâncul tău ştii că şansa de unu la un milion este mai bună decât nimic. Aşa încât - iată-te aici - eşti speriată şi poţi fugi. Ceva chiar îţi spune să fugi, dar n-o faci.

Fata încuvinţă din cap.

— Ai descoperit un chist, urmă el. Ai mers la un medic, el ţi-a făcut nişte analize şi ţi-a dat veştile proaste. Poate ai mers şi la un alt medic şi ţi-a spus acelaşi lucru. După aceea, ai citit câte ceva şi ai aflat ce se va întâmpla în continuare - explorarea, refacerea radicală şi nesigură, întregul proces chinuitor a ceea

ce ei numesc un caz incurabil. Apoi ai şters-o. Ai făcut unele lucruri despre care speri că n-o să te întreb. Ai călătorit dezorientată şi ai ajuns în livada mea.

Desfăcu larg braţele, după aceea le readuse pe genunchi.

— Panică, rosti el. Motivul pentru care băieţaşii în pijamale stau în toiul nopţii cu un deşteptător stricat în mână, şi motivul existenţei şarlatanilor.

Pe bancul de lucru sună ceva, iar bărbatul îi zâmbi iute şi îşi reluă treaba, vorbind peste umăr:

— Apropo, nu sunt un şarlatan. Ca să te califici în direcţia respectivă, trebuie să te pretinzi medic. Eu nu sunt medic.

Fata îl privi răsucind butoane, amestecând, măsurând şi calculând. O întreagă orchestră de aparate evolua în jurul lui, în cor sau solo, bâzâind, fâsâind, ţăcănind şi clinchenind. Fetei îi venea să râdă, să plângă sau să strige. Nu făcu nimic din toate astea de teamă să nu-l oprească. Când bărbatul se apropie iarăşi de ea, conflictul nu o mai mistuia, ci exercita tensiuni constante şi opuse; rezultatul era o stare îngrozitoare şi, zărind instrumentul din mâna lui, nu mai reuşi decât să dilate pupilele. Uitase până să şi răsufle.

— Da, e un ac, comentă el aproape persiflator. Un ac lung, subţire şi strălucitor. Să nu-mi spui că ţi-e frică de injecţii. Trase de cordonul lung ce venea la seringă dinspre o cutie neagră, slăbindu-l, şi se sui pe scăunel.

— Vrei ceva să te calmeze?

Fetei îi era teamă să-i răspundă; membrana care-i conţinea eul lucid era foarte subţire şi întinsă la maxim.

— Mai bine nu, răspunse tot bărbatul, şi aşa ghiveciul ăsta farmaceutic e destul de complex. Însă, dacă vrei...

Ea reuşi să clatine din cap şi simţi din nou un val de aprobare dinspre bărbat. Voia să-i pună o grămadă de întrebări - trebuia să ştie: *Ce era în seringă? De câte tratamente avea să fie nevoie? Ce avea să simtă? Cât timp trebuia să stea şi unde? Şi - oh - în primul rând: avea să mai trăiască, avea să mai trăiască?*

Bărbatul părea preocupat de răspunsul la o singură întrebare:

— În principiu, totul este construit în jurul unui izotop de potasiu. Ca să-ţi spun tot ceea ce ştiu despre el şi, în primul rând, cum am ajuns tocmai la potasiu, aş avea nevoie de mai

mult timp decât avem la dispoziţie. Ideea generală este însă următoarea: teoretic, fiecare atom este echilibrat (neglijăm excepţiile obişnuite). La fel, toate sarcinile electrice dintr-o moleculă se echilibrează: atâtea plus, atâtea minus, total zero. Eu afirm însă că echilibrul sarcinilor dintr-o celulă bolnavă nu este egal cu zero - deşi foarte apropiat. Este ca şi cum acolo, la nivelul molecular, ar exista o furtună sub-microscopică, cu fulgere miniaturale, care duc la schimbarea semnelor. Interferenţa cu legăturile, statica şi cu asta, arată el spre seringă, fac totul.

Atunci când în legături intervine ceva - îndeosebi în mecanismul ARN, care spune: citeşte schema asta, construieşte după ea şi opreşte-te când eşti gata - când un mesaj este distorsionat, se construiesc lucruri anapoda, dezechilibrate, care fac ceea ce trebuie să facă, însă nu în mod corect. Acestea sunt celule bolnave, iar mesajele transmise de ele sunt şi mai rele.

Bun. Acum, dacă furtunile astea sunt provocate de viruşi, substanţe chimice, radiaţii, traume fizice sau chiar anxietate şi să nu crezi că o stare anxioasă nu o poate face - chestiunea respectivă este mai puţin importantă. Principalul este să facem în aşa fel încât furtuna să nu aibă loc. Dacă reuşim, celulele posedă ele însele destule calităţi ca să repare şi să înlocuiască ceea ce trebuie. Iar sistemele biologice nu sunt nişte mingi de ping-pong cu sarcini statice, aşteptând ca sarcina să se scurgă, sau să se descarce printr-o legătura cu pământul. Ele au un fel de rezilienţă - eu o denumesc iertare - care le permite să preia o suprasarcină, sau o sarcină mai mică fără să se întâmple nimic rău. Perfect. Atunci să presupunem că o îngrămădire de celule bolnave au un supliment de o sută de unităţi pozitive. Celulele din imediata lor vecinătate sunt afectate, dar nu şi straturile următoare.

Dacă aceste straturi ar putea prelua suprasarcina pozitivă, atunci ar vindeca celulele bolnave, înţelegi? Ele ar putea suporta o încărcătură suplimentară mică, sau ar transmite-o la alte celule, şi tot aşa.

Cu alte cuvinte, dacă îţi umplu corpul cu un agent care poate asigura scurgerea, distribuind această suprasarcină, procesele obişnuite ale trupului ar fi libere să intervină şi să cureţe locul. Asta este ceea ce am eu aici.

Bărbatul prinse seringa între genunchi, scoase o cutiuţă

din plastic dintr-un buzunar al halatului, o deschide şi luă un tampon cu alcool. Continuând să vorbească, apucă braţul ei, încremenit de spaimă, şi tamponă pielea.

— Nu afirm nici o clipă că sarcinile nucleare din atom sunt totuna cu electricitatea statică. Sunt lucruri complet diferite. Totuşi, analogia se păstrează. Pot să-ţi dau şi un alt exemplu. Aş putea compara sarcina celulelor bolnave cu petele de grăsime, iar agentul acesta al meu cu un detergent care le dizolvă şi le subţiază într-atât încât nu mai pot fi detectate. Ceea ce m-a condus însă la analogia cu electricitatea a fost un efect suplimentar ciudat - organismele injectate cu chestia asta capătă o încărcătură statică a naibii de mare. Este un efect secundar şi, deşi deocamdată pot formula numai ipoteze, pare să fie legat de spectrul auditiv. Diapazoane şi alte lucruri... Asta şi făceam atunci când ne-am întâlnit. Copacul acela era injectat. Avusese o excrescenţă de celule bolnave. Acum n-o mai are.

Îi surâse în modul său iute şi neaşteptat, ridică seringa şi o încercă. Cu cealaltă mână cuprinse bicepsul stâng al fetei, apăsând încet şi ferm. Coborî acul şi-l introduse în venă cu dexteritate. Fata gemu surprinsă de absenţa durerii. Urmări atent nivelul din seringă, roti pistonul puţin, până când în fluidul incolor apăru un norişor roşu, apoi continuă să apese.

— Nu te mişca, te rog... îmi pare rău; o să dureze puţin. Trebuie să-ţi injectez o grămadă. Ştii, asta e foarte bine, reluă el discuţia asupra spectrului auditiv, pentru că, fie că efectele secundare există, fie că nu, este ceva solid. Sistemele biologice sănătoase dezvoltă un câmp electrostatic puternic, cele bolnave unul slab sau nul.

Folosind un instrument simplu şi primitiv, ca electroscopul, poţi spune dacă vreo parte a organismului are celule bolnave, cât de multe sunt şi cât de bolnave. Schimbă cu pricepere apăsarea seringii, fără să-i mişte vârful sau să varieze apăsarea pe piston.

Începuse să fie neplăcut, o durere care se transformă în presiune.

— În caz că te întrebi ce rol are cordonul ataşat seringii (deşi pariez ca nu te frământă lucrul acesta şi ştii foarte bine că vorbesc numai ca să-ţi distrag atenţia!) o să-ţi spun. Nu este altceva decât o bobină prin care trece un curent alternativ de înaltă frecvenţă. Câmpul alternativ asigură de la început

neutralitatea magnetică şi electrostatică a fluidului. Retrase brusc acul şi îi îndoi braţul încet, apăsând un tampon.

— Cum te simţi?

Fata îşi căută atentă cuvintele.

— Ca proprietarul unei isterii adormite, care imploră să nu fie trezit.

Bărbatul râse, emanând un val de aprobare.

— Îmi placi. În curând te vei simţi atât de straniu încât n-o să mai ai timp de isterii.

Se ridică şi puse seringa într-o cutie, înfăşurând şi cordonul. Închise generatorul de curent şi reveni purtând un vas larg din sticlă şi un pătrat de placaj. Puse vasul pe podea şi-l acoperi cu placajul.

— Îmi aduce aminte de ceva, vorbi fata. Când eram în liceu. Produceam fulgere artificiale cu un... stai să-mi amintesc... în sfârşit, avea o curea lungă peste nişte roţi cu sârmuliţe, iar deasupra o sferă mare din cupru.

— Generatorul Van der Graaf.

— Exact! Făceau cu el o grămadă de chestii, dar ce ţin minte în mod special este că m-am suit pe un vas acoperit cu un placaj, ca ăsta, şi m-am încărcat de la generator. N-am simţit nimic, doar părul mi s-a zbârlit în cap. Toţi au râs şi cred că arătam ca o sperietoare. Spuneau că aveam patruzeci de mii de volţi.

— Bravo! Mă bucur că ţi-ai amintit aşa ceva. Acum o să fie niţel diferit. Aproximativ, încă patruzeci de mii.

— Oh!

— Nu te teme. Atâta vreme cât eşti izolată, iar obiectele care au legătură cu pământul stau la distanţă, n-o să se întâmple nimic.

— O să foloseşti un generator ca acela?

— Nu ca acela. Şi... l-am folosit deja. Tu eşti generatorul.

— Eu sunt...

Ridică braţul de pe rezemătoarea fotoliului şi brusc se iviră scântei şi se simţi un miros slab de ozon.

— Da, şi chiar mai repede decât credeam. Ridică-te.

Se ridică încet. Corpul i se desprinse de pe scaun şi pentru o clipă fu înconjurată de flăcări alb-albastre care o împinseră cam jumătate de metru. Şocată, fusese gata să cadă.

— Stai în picioare!

Răcni el şi fata îşi reveni gâfâind. Bărbatul se retrase un pas: suie-te pe scândură. Repede!

Îl ascultă, lăsând în urma ei două urme de tălpi, delimitate de scântei. Tremura pe placaj. Părul începuse să i se ridice în mod vizibil.

— Ce se întâmplă cu mine?

— Te-ai încărcat, răspunse el jovial, dar fata nu mai izbuti să-şi păstreze degajarea.

— Ce mi se întâmplă? Strigă ea din nou.

— Totul e în regulă.

Bărbatul merse la masă şi porni un generator de curent alternativ. Aparatul bâzâi înfundat în domeniul său de la unu la trei sute de cicluri. Mări intensitatea şi răsuci divizorul. Bâzâitul crescu şi odată cu el se ridică şi părul ei roşu-auriu, tremurând şi agitându-se, fiecare fir încercând cu disperare să fugă de celelalte. Urcă frecvenţa la zece mii de cicli, apoi coborî brusc la un aproape neauzit unsprezece. La extremităţi, părul ei cădea, dar în jur de o mie la sută, se ridica (aşa cum spusese şi fata) de maniera unei sperietori. Reduse la un nivel mai mult sau mai puţin suportabil şi luă electroscopul. Veni spre ea zâmbind.

— Tu însăşi eşti un electroscop, ştiai? şi un generator Van der Graaf, viu. Şi, în acelaşi timp, o sperietoare.

— Lasă-mă jos, reuşi ea să articuleze.

— Nu încă. Te rog, fii tare. Potenţialul dintre tine şi orice altceva de aici este atât de mare încât te-ai putea descărca în orice îţi vine în preajmă. N-ai păţi mare lucru - nu este curent electric - însă ai putea suferi nişte arsuri şi un şoc nervos.

Ridică electroscopul; chiar de la distanţă şi în agitaţia în care se găsea, fata zări lamelele de aur depărtându-se. Bărbatul o ocoli, privind mereu electroscopul, mişcându-l înainte, înapoi şi în lateral. La un moment dat, merse până la generator şi-l mai reduse.

— Emiţi un câmp atât de puternic încât nu pot sesiza variaţiile, îi explică el apropiindu-se ceva mai mult.

— Nu mai pot rezista prea mult... nu mai pot, murmură fata.

El nu o auzi, sau o ignoră.

Deplasă electroscopul lângă abdomenul ei, în sus, dintr-o

parte în cealaltă.

— Da. Uite-l! Exclamă el, apropiind instrumentul de sânul ei drept.

— Ce? scânci fata.

— Cancerul tău. Sânul drept, jos, înspre subsuoară. Destul de rău, fluieră bărbatul. E malign.

Fata se clătină, apoi se prăbuşi înainte. Un întuneric bolnav se năpusti peste ea şi o atinse într-o explozie orbitoare de alb-albastru, după aceea se nărui peste ea ca o avalanşă.

Locul unde peretele se întâlneşte cu tavanul. Alt perete, alt tavan. Nu le-a mai văzut până acum. Nu contează. Nu-mi pasă. Dormi.

Locul unde peretele se întâlneşte cu tavanul. Ceva în cale. Chipul lui, aproape supt, obosit; ochii însă pătrunzători. Nu contează. Nu-mi pasă. Dormi.

Locul unde peretele se întâlneşte cu tavanul. Puţin mai jos, lumina soarelui. Peste nişte crizanteme ruginii-aurii, într-un vas de sticlă verde-auriu? Din nou ceva în cale: chipul lui.

— Mă poţi auzi?

Da, dar nu răspunde. Nu te mişca. Nu vorbi. Dormi.

O cameră, un perete, o masă, un bărbat care se plimbă; o fereastră întunecată şi flori despre care ai zice că sunt vii, dar nu ştii că sunt tăiate şi mor? Ele ştiu asta?

— Cum te simţi?

Glasul este neliniştit.

— Mi-e sete.

Rece, iar aciditatea îi amorţeşte maxilarele. Suc de grefe. Rezemată de braţul lui, în timp ce cu mâna cealaltă ţine paharul. Oh, nu, nu...

— Mulţumesc. Mulţumesc, foarte...

— Încearcă să te ridici.

Cearceaful... hainele mele!

Iartă-mă, îi ghiceşte el gândurile. Unele lucruri care ar trebui făcute bine n-au ieşit chiar aşa: rochia şi ciorapii. Le-am spălat, le-am uscat şi te aşteaptă. Acolo.

Rochia de lână maro, ciorapii şi pantofii pe scaun. El se retrage politicos, aşezând paharul pe noptieră, lângă o carafă.

— Ce lucruri?

— Vomatul... Oliţa..., răspunde bărbatul candid. Acoperindu-se cearceaful ce poate ascunde trupul, dar nu şi stânjeneala:

— Iartă-mă. Am...

Clătină din cap şi imaginea lui se mişcă înainte şi înapoi.

— Ai suferit un şoc şi nu ţi-ai mai revenit.

Ezită. Era pentru prima dată că-l vedea ezitând. Pentru o clipă, aproape că-i citi gândurile: „***Să-i spun adevărul?***” Aşa şi făcu:

— N-ai vrut să-ţi mai revii.

— Am uitat totul.

— Părul, electroscopul. Injecţia, răspunsul electrostatic...

— Nu, rosti fata neştiind, apoi, amintindu-şi: Nu!

— Stai aşa!

Strigă el şi veni lângă pat, apăsându-şi palmele pe obrajii ei.

— Nu mai da înapoi. Poţi face faţă. Poţi, pentru că acum totul e în regulă, înţelegi? Nu ai nimic!

— Mi-ai spus că am cancer.

Era enervată, acuzatoare. Bărbatul râse, pur şi simplu râse.

— Ba tu mi-ai spus că ai.

— Da, dar eu nu ştiam.

— Atunci este explicabil, făcu el uşurat. Eu n-am făcut nimic care să determine o asemenea auto-închistare de trei zile; trebuia să fi fost în interiorul tău.

— Trei zile!

Bărbatul încuviinţă şi continuă:

— Câteodată, devin puţin cam pompos. Asta deoarece, în majoritatea cazurilor, nu greşesc. Am mers prea departe, nu-i aşa, când am presupus că ai fost la un doctor şi ţi-ai făcut o biopsie?

— Mi-era teamă, recunoscu fata. Mama şi mătuşa mea au murit din aşa ceva, iar sora mea a suferit o mastectomie radicală. Nu puteam suporta. Şi când mi-ai spus...

— Când ţi-am spus ce ştiai deja şi nu voiai să auzi, n-ai rezistat. Ai leşinat pe loc, ştiai? N-avea însă nici o legătură cu cei

şaptezeci de mii de volţi cu care erai încărcată. Te-am prins în braţe.

Întinse mâinile şi fata se retrase instinctiv, însă el rămase pe loc, arătându-le până când ea le privi şi zări arsurile roşii de pe antebraţe şi bicepşi, dispărând sub mânecile scurte ale cămăşii.

— Vreo nouă zecimi m-au lovit şi pe mine, recunoscu bărbatul, dar bine că nu ţi-ai spart capul sau altceva.

— Mulţumesc, făcu ea automat, apoi începu să plângă.

— Ce-o sa fac acum?

— Ce să faci? Te întorci acasă, acolo unde o fi, şi îţi reîncepi viaţa, indiferent ce înseamnă asta.

— Dar mi-ai spus...

— Când o să înţelegi că eu n-am făcut altceva decât să-ţi pun un diagnostic?

— Adică... spui... l-ai vindecat?

— Vreau să spun că tu îl vindeci, chiar acum. Ţi-am explicat totul înainte, acum îţi aminteşti.

— Nu complet, dar îmi amintesc. Pe furiş (dar nu îndeajuns, deoarece el o zări) pipăi cu mâna sub cearşaf, căutând tumoarea. E tot aici...

— Dacă ţi-aş fi dat cu un par în cap, rosti el cu o simplitate uşor exagerată, ai avea un cucui. Ar fi acolo şi mâine, şi poimâine. După încă o zi, ar fi mai mic, iar într-o săptămână ar dispărea. Este acelaşi lucru.

În sfârşit, fata pricepu.

— Un vaccin împotriva cancerului...

— Dumnezeule, se răsti el. Numai privindu-te şi-mi dau seama că iar o să ascult discursul. Nu mai am chef!

— Ce discurs? făcu ea uimită.

— Cel cu datoria mea faţă de omenire. Are două direcţii şi mai multe variante. Direcţia întâi e în legătură cu datoria mea în faţa omenirii, dar în realitate se referă la faptul că am putea face ceva lovele. Direcţia a doua, pe care n-am auzit-o prea des, se ocupă numai de răspunderea mea faţă de umanitate. Direcţia a doua neglijează scârba cu care omenirea primeşte lucrurile bune, cu excepţia cazurilor când acestea provin din surse recunoscute şi respectate. Direcţia întâi este perfect conştientă de asta, dar e foarte iscusită în găsirea unor căi de ocolire a problemei.

— Nu..., începu ea.

— Variantele, o întrerupse bărbatul, sunt însoţite de lumina revelaţiei, cu sau fără religie şi/sau misticism; sau sunt îngrădite de scopul etico-filozofic, căutând să mă forţeze să mă predau prin vinovăţie amestecată, mai mult sau mai puţin, cu compasiune.

— Voiam doar...

— Tu, o arătă el cu degetul, te-ai lipsit singură de-a deveni cea mai frumoasă exemplificare a spuselor mele. Dacă presupunerile mele ar fi fost corecte şi te-ai fi dus la doctor, iar acesta ar fi diagnosticat cancer, trimiţându-te la un specialist şi apoi la altul, pentru o nouă consultaţie, ai fi intrat în panică, ai fi venit la mine şi te-aş fi vindecat. Te-ai fi întors după aceea la numeroşii tăi doctori, povestindu-le miracolul, şi ştii ce ţi-ar fi răspuns?

„Regenerare spontană a ţesuturilor”, asta ţi-ar fi răspuns. Şi nu numai doctorii, izbucni el brusc. Fiecare are reclama lui. Cel cu regimul alimentar ar fi indicat seminţele de grâu, sau pâinea din orez macrobiotic. Preotul ar fi căzut în genunchi privind cerul, geneticianul ar fi bătut câmpii cu genele şi te-ar fi asigurat că şi bunicii tăi au avut probabil regenerări spontane fără să fi ştiut vreodată.

— Te rog! îl imploră fata, însă bărbatul continuă:

— Ştii ce sunt eu? Am două diplome de inginer, mecanic şi electric, şi o diplomă în drept. Dacă ai fi destul de nebună ca să povesteşti cuiva ce s-a întâmplat aici (ceea ce sper să n-o faci, deşi ştiu cum să mă apăr) aş putea fi condamnat pentru practicarea medicinei fără diplomă, m-ai putea acuza de agresiune pentru că am înfipt un ac în tine, şi chiar de răpire, dacă ai putea dovedi că te-am cărat din laborator şi până aici. Nimeni nu s-ar uita la faptul că te-am vindecat de cancer. Nu ştii cine sunt, nu?

— Nu, nu-ţi cunosc nici măcar numele.

— Şi nici n-o să ţi-l spun. Nici eu nu-l cunosc pe al tău...

— Oh! Mă cheamă...

— Nu-mi spune! Nu-mi spune! Nu vreau să-l aud. Mă interesa doar tumoarea ta şi atât. Doream să dispăreţi, imediat cum am terminat treaba. Ai înţeles?

— Lasă-mă să mă îmbrac, rosti fata apăsat, şi plec chiar acum!

— Fără să ţii un discurs?

— Fără să ţin un discurs.

Mânia i se schimbă însă în jale şi adaugă:

— Voiam să-ţi spun că sunt recunoscătoare. Ar fi fost bine?

Şi furia lui se mai potolise, deoarece se apropie de pat şi se lăsă pe vine, aplecându-se mai mult spre fată.

— Atâta ajunge. Deşi... n-o să fii pe de-a-ntregul recunoscătoare încă zece zile, până trece umflătura tumorii, sau poate şase luni, un an, doi, cinci cât timp analizele au să dea rezultate negative.

Simţi atâta tristeţe înapoia cuvintelor, încât se trezi căutându-i mâna cu care se sprijinea de pat. Bărbatul nu şi-o retrase dar nici nu părea că o încurajează.

— De ce nu pot fi recunoscătoare acum?

— Asta ar fi un act de credinţă, rosti el amar, şi aşa ceva nu mai există... dacă a existat vreodată.

Se ridică şi se îndreptă spre uşă:

— Te rog să nu ieşi diseară. E întuneric şi nu cunoşti locurile. Ne vedem dimineaţă.

Când se făcu dimineaţă, uşa era deschisă. Patul era făcut şi cearceafurile împăturite erau aşezate pe un scaun, împreună cu perna şi prosopul. Fata nu mai era.

Ieşi în curticica interioară şi privi bonsaiul. Soarele dimineţii îngheţase în aur frunzele de sus ale bătrânului copac, reliefându-i ramurile răsucite, în tonuri de un brun-cenuşiu, cu nuanţe catifelate. Numai tovarăşul de viaţă al unui bonsai (există proprietari de bonsai, dar aceştia sunt o specie inferioară) înţelege pe de-a întregul relaţia dintre ei. Copacul are o personalitate proprie şi exclusivă deoarece este o fiinţă vie, iar fiinţele vii se schimbă mereu. Există felurite căi în care vrea să se schimbe un copac. Un om zăreşte copacul, face extrapolări şi extensii mentale ale celor văzute şi se apucă să le îndeplinească. La rândul său, copacul va face numai ceea ce poate face un copac: va rezista, cu preţul morţii, încercării de a-l obliga să realizeze ceva ce nu poate, sau într-un timp mai scurt decât are el nevoie. Formarea unui bonsai este întotdeauna un compromis şi întotdeauna o cooperare. Nici omul şi nici copacul

nu pot crea singuri bonsaiul; pot acest lucru numai împreună şi trebuie să se înţeleagă unul pe celălalt. Iar pentru asta trebuie multă vreme. Îţi întipăreşti în minte bonsaiul, fiecare rămurică, unghiul fiecărei crăpături sau ramuri şi, stând treaz noaptea, sau în pauză, la o mie de kilometri depărtare, îţi aminteşti linia asta sau cealaltă şi îţi faci planuri.

Cu sârmă, apă şi lumină, cu umbrare, plantând buruieni ce absorb apa, sau blocându-i accesul rădăcinilor într-o anumită direcţie, îi explici copacului ce doreşti iar dacă explicaţia este bine făcută şi există suficientă înţelegere, copacul va răspunde şi te va asculta... parţial. Întotdeauna va exista o variaţie, exprimând autorespectul: „*Bine, fac ceea ce vrei, dar o fac în felul meu*”. Iar pentru aceste variaţii, copacul va dori întotdeauna să prezinte o explicaţie logică şi clară şi cel mai adesea (aproape zâmbind) îi va da omului de înţeles că el ar fi evitat toate acestea, dacă înţelegerea lui ar fi fost ceva mai bună.

Este cea mai lentă sculptură din lume şi, uneori, te întrebi cine pe cine sculptează, omul copacul sau invers.

Rămase aşa vreo zece minute, privind revărsarea de aur peste crengi, apoi se îndreptă spre un dulăpior din lemn, scoase dinăuntru o bucată lungă de bumbac, deschise una din laturile de sticlă ale atriumului şi întinse pânza peste o parte din rădăcini, lăsând restul deschis pentru apă şi vânt. Poate după o lună sau două, vreo mlădiţă din ramurile superioare va înţelege aluzia şi flux regulat de umezeală ce urcă prin stratul cambium va renunţa la drumul acela în sus şi va fi convins să apuce pasajul orizontal. Sau poate nu, şi atunci va fi necesar limbajul mai aspru al sârmelor şi îndoirii. S-ar putea, însă, să aibă ceva de spus în legătură cu dreptul ramurii de-a merge în sus şi poate o va spune suficient de convingător ca să-l lămurească pe om; un dialog lent, plin de înţelesuri, şi rodnic.

— Bună dimineaţa.

— La naiba! izbucni bărbatul. Era gata să-mi muşc limba. Credeam că ai plecat...

— Aşa voiam. Fata îngenunchează în umbră, cu spatele la peretele interior şi faţa spre atrium. M-am oprit însă ca să stau puţin cu copacul.

— Şi?

— M-am gândit mult.

— La ce?
— La tine.
— Ce să-ţi spun!
— Uite, rosti ea hotărâtă, n-o să mă duc la nici un doctor să-mi fac analizele. Nu voiam să plec până nu-ţi spuneam asta şi până nu eram sigură că mă crezi.
— Hai înăuntru, să mâncăm ceva.
— Nu pot, chicoti ea prosteşte. Mi-au amorţit picioarele.
Fără să ezite, o luă în braţe şi ocoli atriumul. Cu braţele după gâtul lui, ea îl întrebă:
— Mă crezi?
Bărbatul continuă să meargă până ajunseseră la dulăpiorul din lemn şi atunci se opri, privind-o în ochi.
— Te cred. Nu ştiu de ce ai luat hotărârea asta, dar doresc să te cred.
O aşeză pe dulăpior şi se dădu înapoi.
— Este actul de credinţă de care ai pomenit, explică ea cu gravitate. M-am gândit că ar merita să-l ai, măcar o dată în viaţă, ca să nu mai spui aşa ceva.
Atinse încetişor podeaua cu tălpile.
— Au! Zâmbi ea forţat. Mă înţeapă şi furnică.
— Te-ai gândit multă vreme...
— Da. Mai vrei?
— Sigur că da.
— Eşti un om furios şi înspăimântat.
— Ia mai spune-mi despre asta, păru el încântat.
— Nu, rosti încetişor fata, tu să-mi spui. Vorbesc foarte serios. De ce eşti furios?
— Nu sunt!
— De ce eşti atât de furios?
— Ţi-am spus că nu sunt! Deşi, zâmbi el, mă împingi într-acolo.
— Bine, de ce?
O privi lung şi cu atenţie.
— Chiar vrei să ştii?
Fata încuviinţă.
Bărbatul arătă cu mâna în jurul său.
— De unde crezi că au apărut toate astea: casa, terenul, aparatura?
Ea tăcu, aşteptând.

— Un sistem de evacuare, urmă el, îngroşându-şi glasul aşa cum avea obiceiul. Un mod de-a ghida gazele arse din motoare astfel încât să iasă rotindu-se. Particulele solide nearse intră în pereţii tobei, într-o cămaşă din vată de sticlă ce poate fi înlocuită cu alta curată după câteva mii de kilometri. Restul gazelor sunt arse din nou de scânteia propriei bujii şi ceea ce poate arde, arde. Căldura degajată se utilizează la preîncălzirea combustibilului. Restul este rotit iarăşi printr-un cartuş. Ceea ce iese în cele din urmă este, cel puţin după normele zilelor noastre, destul de curat şi, datorită preîncălzirii, motorul dă o putere mai mare.

— Deci ai făcut o grămadă de bani.

— Da, o grămadă de bani, încuviinţă el. Însă nu pentru că dispozitivul s-ar folosi pentru scăderea poluării aerului. Banii i-am luat deoarece o companie producătoare de automobile a cumpărat patentul şi l-a închis într-un seif. Nu le convenea, pentru că îi costa să-l instaleze pe maşini. Unor prieteni de-ai lor din industria rafinăriilor nu le surâdea deoarece obţinea performanţe ridicate din combustibil brut. În sfârşit, n-am ştiut ce să fac, dar nu voi mai repeta greşeala. Totuşi, da... sunt furios. Eram furios încă de pe când eram un puşti şi lucram pe un petrolier. Ne-au trimis să spălăm cloa-sonul cu săpun de rufe şi cârpe, iar eu am coborât pe ţărm şi am cumpărat detergent. Când l-am încercat, era mai bun, mai rapid şi mai ieftin. L-am dus să-l arăt boţmanului şi mi-a troznit una în falcă pentru că făceam pe nebunul... în fine, era beat, însă momentul greu a fost atunci când fosilele din echipaj au auzit întâmplarea şi s-au aliat împotriva mea, pretextând că eram „omul companiei” - pe o navă, ăsta este un nume de ocară. Nu puteam înţelege de ce oamenii se opun binelui.

Toată viaţa mea a fost aşa. Am în creier ceva care rămâne acolo. Am obiceiul să pun o întrebare după alta. De ce-i aşa şi aşa? De ce nu poate fi aşa şi aşa? Întotdeauna există o întrebare nouă despre orice lucru sau situaţie; dar, în nici un caz, nu trebuie să abandonezi atunci când un răspuns îţi place pentru că, întotdeauna, după el există un altul. Iar noi trăim într-o lume unde oamenii nu vor să pună următoarea întrebare!

Am fost plătit din plin pentru lucruri pe care oamenii nu vor să le folosească. Dacă sunt tot timpul furios este numai vina mea recunosc, pentru că nu mă pot opri să nu pun următoarea

întrebare şi să dau răspunsuri. În laboratorul meu există vreo şase minunăţii pe care nu le vede nimeni şi am alte cincizeci în cap.

Ce poţi face însă într-o lume unde oamenii preferă să se ucidă între ei într-un deşert, deşi le-ai arătat că poate deveni verde şi înfloritor, când se nenorocesc, azvârlind miliarde pentru descoperirea unor zăcăminte noi de petrol, cu toate că s-a demonstrat de nenumărate ori că combustibilii fosili ne vor ucide pe toţi? Da, sunt furios. N-ar trebui să fiu?

Fata lăsă ecourile glasului său să se risipească în curticică, apoi afară, prin deschizătura din vârful atriumului, şi mai aşteptă încă puţin, ca să-l lase să-şi dea seama că era cu ea, nu numai cu el şi cu furia lui. El zâmbi vinovat când îşi dădu seama şi fata rosti:

— Poate că, în loc să pui o întrebare corectă, pui o altă întrebare. Eu sunt de părere că oamenii care trăiesc după judecăţile şi maximele celor vechi încearcă să nu gândească, totuşi cunosc una care merită atenţie. Sună cam aşa: *dacă pui o întrebare aşa cum trebuie, ai şi obţinut răspunsul*.

Făcu o pauză, se convinse că el o urmărea atent şi urmă:

— Adică, dacă pui mâna pe o sobă fierbinte, te poţi întreba: cum să fac să nu mai ardă mâna? Iar răspunsul este destul de limpede, nu? Dacă lumea respinge ceea ce ai de oferit, te poţi întreba dacă nu cumva răspunsul este chiar în oferta ta.

— Răspunsul este limpede, mormăi bărbatul. Oamenii sunt proşti.

— Ştii foarte bine că răspunsul nu este acesta.

— Şi care este?

— Oh, asta n-o pot spune eu! Tot ce ştiu este că dacă vrei rezultate într-o problemă ce-i priveşte pe oameni, modul în care o faci este mai important decât ceea ce faci. Adică... tu ştii deja cum să obţii ceea ce vrei de la copac, nu?

— Să mă ia dracu!

— Oamenii sunt şi ei fiinţe vii. Ei nu ştiu nici a suta parte din ceea ce faci cu bonsaiul, dar ştiu următorul lucru: atunci când începi cu unul, nu-l alegi întotdeauna pe cel puternic, drept şi sănătos. Cel răsucit şi bolnav poate fi transformat însă într-o minune. Când o să ajungi să modelezi omenirea, gândeşte-te la asta.

— Ce să-ţi... Nu ştiu dacă să-ţi râd în faţă sau să-ţi ard una!

Fata se ridică. Abia acum îşi dădu seama cât era de înaltă.

— Hai, hai. Ţi-ai dat seama că era numai o figură de stil.

— Ah, nu m-am simţit ameninţată. Dar... totuşi, este mai bine să plec.

— Ţi-e frică să pui următoarea întrebare? făcu el cu şiretenie.

— Da.

— Oricum, pune-o.

— Nu!

— Atunci, o s-o fac eu în locul tău. Spuneai că sunt furios... şi înspăimântat. Vrei să ştii de ce mi-e teamă?

— Da.

— De tine. Mă înfricoşezi îngrozitor.

— Vorbeşti serios?

— Ai un mod de-a provoca onestitatea, îşi alese el cu dificultate cuvintele. O să spun ceea ce ştiu că gândeşti: *mi-e teamă de orice relaţie strânsă cu cineva*. Mi-e teamă de ceea ce nu pot înţelege cu ajutorul unei şurubelniţe, al unui spectroscop sau al unui tabel de cosinusuri şi tangente.

Glasul îi păstra un ton ironic, însă mâinile îi tremurau.

— O poţi face, fie udând o parte, şopti fata, fie expunând-o soarelui. O tratezi ca pe o fiinţă vie, ca pe o specie, ca pe o femeie sau pe un bonsai. Dacă o laşi să fie ea însăşi, ai răbdare şi o îngrijeşti, va ajunge ceea ce doreşti tu să fie.

— Cred, articula bărbatul, că-mi faci un fel de ofertă. De ce?

— Stând aici majoritatea nopţii, răspunse ea, mi-am imaginat un lucru ciudat. Crezi că doi copaci bolnavi şi răsuciţi vor face vreodată un bonsai unul din celălalt?

— Cum te cheamă?

[*Originally published in „Galaxy” Feb. 1970*]

NOTĂ BIBLIOGRAFICĂ

Theodore Sturgeon (1918 -1985)

Scriitor american, pe numele său adevărat **EDWARD HAMILTON WALDO**. A avut o influenţă puternică şi eliberatoare în SF

american. Şi-a vândut primele povestiri în 1937 sindicatului ziariştilor din NY, publicând ulterior 39 de texte pe aceeaşi cale. Se simţea liber să abordeze orice fel de subiecte, chiar şi cele care nu erau la modă ca de exemplu iubirea.

Theodore Sturgeon face parte din aşa numita epocă de aur a SF-ului, alături de *A. E. Van Vogt, R. A. Heinlein şi I. Asimov. (John W. Campbell)*. Spre deosebire de aceştia el nu s-a orientat către un hard SF, ci a preferat subiectele psihologice, ba chiar pe cele romantice. în 1954 obţine Internatinal Fantasy Award cu romanul *More Than Human*. Până în 1958 publică deja o mare parte dintre povestirile sale. În 1970 a primit premiul Nebula pentru una dintre cele mai ciudate scrieri ale sale: **Slow Sculpture**.